

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

CONSIGLIO NAZIONALE DELLE RICERCHE
ISTITUTO PER I BENI ARCHEOLOGICI
E MONUMENTALI
SEDE POTENZA

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

*Πτυχές παραγωγής και κατανάλωσης στις μεσογειακές κοινωνίες
της Αρχαιότητας και του Μεσαίωνα*

Αθήνα, 1-3 Οκτωβρίου 2015

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

Αμφιθέατρο Λεωνίδας Ζέρβας
Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, Μετρό ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Πέμπτη, 1 Οκτωβρίου, 18.30

Παρουσίαση των τόμων της σειράς *Documenta et Monumenta*
και του Προγράμματος Mensale

1. *Identità euromediterranea e paesaggi culturali del vino e dell'olio*
2. *Testamentum porcelli: Storie, consuetudini e valori culturali*
3. *... come sa di sale il pane altrui: Il Pane di Matera e i pani del Mediterraneo*

Συντονιστής: Ταξιάρχης ΚΟΛΙΑΣ (Διευθυντής Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

Συμμετέχουν:

Antonella PELLETTIERI (Istituto per i Beni Archeologici e Monumentali-CNR e Responsabile scientifica del Progetto Mensale)

Ηλίας ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

Franco SALVATORI (Università degli Studi di Roma «Tor Vergata»)

Antonio MONTE (Istituto per i Beni Archeologici e Monumentali – CNR)

Χριστίνα ΑΓΓΕΛΙΔΗ (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

21.00 Δεξίωση στο Αίθριο–ΕΙΕ

Παρασκευή, 2 Οκτωβρίου

Προεδρείο: Ταξιάρχης ΚΟΛΙΑΣ

10.00-10.10 Χαιρετισμοί

10.10-10.30 Antonella PELLETTIERI (IBAM – CNR e Responsabile scientifica del Progetto MenSALe)

Introduzione al tema

Πρώτη Συνεδρία

Προεδρείο: Franco SALVATORI και Χριστίνα ΑΓΓΕΛΙΔΗ

10.30-11.00 Maciej KOKOSZKO (University of Łódź)

Milk (γάλα) as a Medicament in Galen's Selected Writings

11.00-11.30 Zofia RZEŹNICKA (University of Łódź)

Milk, Sour Milk and Whey as Food in Galen's «De alimentorum facultatibus»

11.30-12.00 Μαρία ΧΡΟΝΗ (Δρ Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου)

Το γάλα και τα προϊόντα του στα ιατρικά κείμενα της μέσης βυζαντινής περιόδου (9ος-11ος αι.)

12.00-12.30 Διάλειμμα

Δεύτερη Συνεδρία

Προεδρείο: Béatrice CHEVALLIER-CASEAU και Γεράσιμος ΜΕΡΙΑΝΟΣ

12.30-13.00 Σταμάτης ΜΠΟΥΣΣΕΣ (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)

Συμβόλαια γαλακτοτροφίας στην Αίγυπτο: Διασφάλιση της ποιότητας και της ποσότητας του ανθρώπινου γάλακτος

13.00-13.30 Νίκη ΤΣΙΡΩΝΗ (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

Fertility, Bodily and Spiritual Sustenance from the Female Deities of the Eastern Mediterranean to the Virgin Lactans

13.30-14.00 Χρυσή ΜΠΟΥΡΜΠΟΥ (Εφορεία Αρχαιοτήτων Χανίων)

Breasts and Bottles: The Contribution of Bioarchaeology to the Study of Infant Feeding Practices in Byzantine Greece

14.00 Ελαφρύ γεύμα

Τρίτη Συνεδρία

Προεδρείο: Michel KAPLAN και Νίκη ΤΣΙΡΩΝΗ

17.30-18.00 Χαρίκλεια ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

De re casearia

18.00-18.30 Béatrice CHEVALLIER-CASEAU (Université Paris IV, Paris-Sorbonne)

Byzantine Christianity and Milk Products

18.30-19.00 Ernesto DI RENZO (Università degli Studi di Roma «Tor Vergata»)

L'alimento che vive: il latte e i suoi poteri

19.00-19.30 Μαρία ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ και Γεράσιμος ΜΕΡΙΑΝΟΣ (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

Από τα εδέσματα στις αλχημικές συνταγές: Ποικίλες χρήσεις του γάλακτος και του τυριού στους λαούς της Ανατολικής Μεσογείου κατά τον Μεσαίωνα.

Σάββατο, 3 Οκτωβρίου

Τέταρτη Συνεδρία

Προεδρείο: Antonio MONTE και Μαρία ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ

10.00-10.30 Michel KAPLAN (Université Paris-I, Panthéon-Sorbonne)

Les moines byzantins, leurs dépendances, leurs parèques et le fromage

10.30-11.00 Ηλίας ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

«Les trous dans le fromage»: Από την περιγραφή του Ψελλού στην σύγχρονη έρευνα

11.00-11.30 Χάρης ΜΕΣΣΗΣ (École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris)

Στη χώρα των «θαυμαστών» εδεσμάτων: πρόσκληση σε παφλαγονικό γεύμα

11.30-12.00 Μαρία ΓΕΡΟΥΜΑΤΟΥ (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών – ΕΙΕ)

«Τυρίν κρητικόν, τυρίν τούρκικον, τυρίν από Βενετίας»: About the Commercialisation of Cheese in Raphlagonia in 14th-15th Centuries

12.00–12.30 Διάλειμμα

Πέμπτη Συνεδρία

Προεδρείο: Antonella PELLETTIERI και Ηλίας ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ

12.30-13.00 Αντωνία ΜΑΤΑΛΑ και Αριστέα ΜΠΑΣΧΑΛΗ (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο)

Indigenous Fermented Milks in the Mediterranean. A Heritage of Health and Civilization

13.00-13.30 Paolo GIUNTARELLI (Università degli Studi di Roma «Tor Vergata»)

La produzione casearia nel Lazio: strumento di benessere e volano del turismo

13.30-14.00 Antonella PELLETTIERI και Ηλίας ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ

Απολογισμός